

14. 11. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zpětné přiznání výživného pro dítě má být pravidlem, nikoli výjimkou, potvrdil Ústavní soud hned dvakrát

Ústavní soud nedávno rozhodoval o dvou samostatných ústavních stížnostech týkajících se zpětného přiznání výživného pro nezletilé dítě ve věcech, kde obecné soudy zamítly zpětné zvýšení výživného navzdory prokázané změně poměrů. Nálezy pod sp. zn. I. ÚS 871/24 a I. ÚS 1760/24 ze dne 25. 9. 2024 Ústavní soud přispěl ke sjednocení dosavadní rozhodovací praxe a zdůraznil, že dojde-li k prokazatelné změně poměrů, zpětné přiznání výživného, resp. jeho zvýšení, má být pravidlem, nikoli výjimkou.

Shrnutí projednávaných případů

V prvním případě požadovala matka nezletilého dítěte zvýšení výživného od března 2020 z důvodu zvýšení životních nákladů po nástupu syna na střední školu v září 2021. Přestože okresní soud zjistil, že jak na straně nezletilého, tak i na straně rodičů nastala změna poměrů odůvodňující zvýšení výživného již od září 2021, stanovil zvýšené výživné až od března 2023, kdy matka podala návrh soudu. Soud se opíral o rozhodnutí krajského soudu, podle kterého mají rodiče včasné reagovat na změny poměrů nezletilých a s podáním návrhu zbytečně neotálet. K odvolání stěžovatelky krajský soud rozsudek okresního soudu potvrdil a nevyhověl tak návrhu na zpětné přiznání výživného.[\[1\]](#)

V druhém případě byly děti svěřeny do péče otce, který v důsledku změny poměrů nezletilé dcery, která v září 2021 nastoupila na střední školu, podal v říjnu 2023 návrh na zvýšení výživného zpětně od data nástupu na střední školu. Ačkoli soud uznal, že rodičům vzrostl příjem a že dceřiny oprávněné potřeby se zvýšily již od září 2021 v důsledku školních nákladů, považoval zpětné navýšení výživného za hrubě nespravedlivou zátěž vůči matce, jakou by vzniklý nedoplatek na výživném byl. I v této věci bylo rozhodnutí okresního soudu následně potvrzeno i krajským soudem.[\[2\]](#)

Závěry Ústavního soudu

Ústavní soud v uvedených nálezech uzavřel, že při prokázané změně poměrů nezletilých dětí a jejich rodičů má být zpětně přiznáno zvýšené výživné, a to od okamžiku této změny, nejdéle však za období tří let před zahájením řízení, jak stanoví § 922 odst. 1 ve spojení s § 923 odst. 1 občanského zákoníku.

Ústavní soud zdůraznil, že vyživovací povinnost k dítěti není pouze závazkem jednoho z rodičů, ale vychází z rodičovské odpovědnosti obou rodičů, kterou je třeba vykonávat s ohledem na aktuální potřeby dítěte. Smyslem zpětného přiznání nebo zvýšení výživného je zajistit dětem adekvátní péči a ochranu jejich práv, aniž by byly znevýhodněny tím, že pečující rodič nepodal návrh na zvýšení výživného bezprostředně po změně poměrů. Podle Ústavního soudu není podstatné ani to, zda podání návrhu předcházela žádost o zvýšení výživného adresovaná povinnému rodiči. Tyto dodatečné podmínky, jak je aplikovaly obecné soudy, nejsou podle Ústavního soudu ve smyslu zákonné úpravy

opodstatněné, když nevyplývají ze zákonných ustanovení a jsou k tíži nezletilého dítěte.

V této souvislosti Ústavní soud upozornil na čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, podle kterého má být nejlepší zájem nezletilého prioritou i při rozhodování o výživném. Přestože obecné soudy zjistily relevantní změny poměrů, zpětně nepřiznaly vyšší výživné. Obecné soudy při odmítnutí zpětného zvýšení výživného ale neposkytly dostatečné důvody, které by ospravedlnily výjimku z pravidla zpětného přiznání výživného. V konečném důsledku tak obecné soudy jednaly k tíži nezletilých dětí a ve skutečnosti tak za údajná pochybení rodičů „potrestaly“ právě je.

Výživné, resp. jeho zvýšení, se coby nárok samotného dítěte při prokázané změně poměrů nezletilého zásadně přiznává od relevantní změny poměrů, a to i zpětně za dobu nejdéle tři let ode dne zahájení řízení. V případě, že obecné soudy zvolily opačný výklad, a tedy v napadených rozhodnutích koncipovaly zpětné zvyšování výživného jako výjimečné a zároveň podmíněné předchozí žádostí o zvýšení výživného adresovanou povinnému rodiči, jakož i neprodleným podáním návrhu při změně poměrů nezletilého, nejedná se dle Ústavního soudu o ústavně konformní výklad § 922 odst. 1 občanského zákoníku.[\[3\]](#)

Praktické dopady nálezů Ústavního soudu

Ústavní soud připomněl, že zpětné přiznání či zvýšení výživného nemusí být automatické ve všech případech. Výjimky jsou přípustné, avšak musí být vždy konkrétně odůvodněny a musí zohledňovat specifické poměry povinného rodiče, dítěte nebo pečujícího rodiče. Ústavní soud rovněž apeloval na rodiče, aby se ideálně dohodli na rozumné výši výživného a upozornil, že soudní spory mnohdy narušují vztah mezi rodičem a dítětem.

Rozebrané nálezy Ústavního soudu mají zásadní význam pro otázku zpětného přiznání, resp. zvýšení, výživného pro nezletilé děti. Ústavní soud jasně deklaroval, že ochrana práv dětí a jejich potřeb nesmí být oslabena důsledkem procesní nečinnosti pečujícího rodiče. Práva nezletilých dětí mají být zajištěna vždy s ohledem na jejich nejlepší zájem, bez ohledu na případné prodlení rodiče při podání návrhu na zvýšení výživného.

Lze očekávat, že zmíněné nálezy Ústavního soudu pomohou ke sjednocení soudní praxe a budou tak významným krokem směřujícím k posílení práv dětí v oblasti výživného.

Mgr. Bc. Michaela Hlavatá,
advokátní koncipientka

**sokol
novák
tdpa**

Na strži 2102/61a
140 00 Praha 4

Tel.: +420 270 005 533
e-mail: info@sntd.cz

[1] srov. nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. 9. 2024, sp.zn. I. ÚS 871/24.

[2] srov. nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. 9. 2024, sp.zn. I. ÚS 1760/24.

[3] Srov. bod 52. nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2024, sp.zn. I. ÚS 871/24.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)